Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

8 päivänä kesäkuuta 2023 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Kahta päämäärää palveleva sopimus – 2 artiklan b alakohta – Kuluttajan käsite – Arviointiperusteet

Asiassa C-570/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Varsovan Warszawa-Wolan kaupunginosan piirioikeus, Puola) on esittänyt 22.6.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.9.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

I.S. ja

K.S.

vastaan

YYY. S.A.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan sekä tuomarit D. Gratsias, M. Ilešič, I. Jarukaitis ja Z. Csehi (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– I.S. ja K.S., edustajinaan P. Artymionek, A. Citko ja M. Siejko, radcowie prawni,

– YYY. S.A., edustajinaan Ł. Hejmej, M. Przygodzka ja A. Szczęśniak, adwokaci,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

– Euroopan komissio, asiamiehinään S. L. Kalėda, U. Małecka ja N. Ruiz García,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.12.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 2 artiklan b alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä I.S. ja K.S. sekä toisaalta YYY. S.A., joka on pankki, ja jossa on kyse sellaisen summan maksamisesta korkoineen, joka tälle pankille on maksettu ulkomaisen valuutan kurssiin indeksoidussa luottosopimuksessa olevan sopimusehdon mukaisesti.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 kymmenennen perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”tehokkaampi kuluttajansuoja voidaan saavuttaa ottamalla käyttöön yhdenmukaiset kohtuuttomia ehtoja koskevat säännöt; näitä sääntöjä on sovellettava kaikkiin elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiin sopimuksiin; – –”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.”

5 Mainitun direktiivin 2 artiklan sanamuoto on seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

b) ’kuluttajalla’ jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa;

c) ’elinkeinonharjoittajalla’ jokaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään harjoittaa joko julkisen tai yksityisen alan ammatti- tai liiketoimintaa.”

6 Saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille”.

7 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

Direktiivi 2011/83/EU

8 Kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU (EUVL 2011, L 304, s. 64) johdanto-osan 17 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Kuluttajan määritelmän olisi katettava luonnolliset henkilöt, jotka toimivat muussa kuin heidän elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa. Jos kuitenkin kyseessä on kahta päämäärää palveleva sopimus eli sopimus tehdään tarkoituksessa, joka kuuluu osittain henkilön ammattitoimintaan ja osittain muuhun kuin ammattitoimintaan ja kun ammattitoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva sopimuskokonaisuudessa, kyseistä henkilöä olisi myös pidettävä kuluttajana.”

9 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) ’kuluttajalla’ luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia tehdessään toimii tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa;

2) ’elinkeinonharjoittajalla’ luonnollista henkilöä tai joko yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia tehdessään toimii tarkoituksessa, joka kuuluu hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa, sekä elinkeinonharjoittajan nimissä tai puolesta toimivaa henkilöä;

_ _”

Direktiivi 2013/11/EU

10 Kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta 21.5.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/11/EU (vaihtoehtoista kuluttajariitojen ratkaisua koskeva direktiivi) (EUVL 2013, L 165, s. 63) johdanto-osan 18 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Kuluttajan määritelmän olisi katettava luonnolliset henkilöt, jotka toimivat tarkoituksessa, joka ei kuulu heidän elinkeino- tai ammattitoimintaansa. Jos sopimus tehdään tarkoituksessa, joka kuuluu osittain henkilön ammattitoimintaan ja osittain sen ulkopuolelle (kahta päämäärää palveleva sopimus) ja ammatillinen tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva toimituskokonaisuudessa, myös tällaista henkilöä olisi kuitenkin pidettävä kuluttajana.”

11 Tämän direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

a) ’kuluttajalla’ luonnollista henkilöä, joka toimii tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa;

b) ’elinkeinonharjoittajalla’ luonnollista henkilöä tai yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeushenkilöä, joka toimii tarkoituksessa, joka kuuluu hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa, mukaan lukien elinkeinonharjoittajan nimissä tai puolesta toimivat henkilöt;

_ _”

Asetus (EU) N:o 524/2013

12 Kuluttajariitojen verkkovälitteisestä riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta 21.5.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 524/2013 (verkkovälitteistä kuluttajariitojen ratkaisua koskeva asetus) (EUVL 2013, L 165, s. 1) johdanto-osan 13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”’Kuluttajan’ määritelmän olisi katettava luonnolliset henkilöt, jotka toimivat tarkoituksessa, joka ei kuulu heidän elinkeino- tai ammattitoimintaansa. Jos sopimus tehdään tarkoituksessa, joka kuuluu osittain henkilön ammattitoimintaan ja osittain sen ulkopuolelle (kahta päämäärää palveleva sopimus) ja ammatillinen tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva toimituskokonaisuudessa, myös tällaista henkilöä olisi kuitenkin pidettävä kuluttajana.”

13 Saman asetuksen 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä asetuksessa tarkoitetaan

a) ’kuluttajalla’ direktiivin [2013/11] 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltyä kuluttajaa;

b) ’elinkeinonharjoittajalla’ direktiivin [2013/11] 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määriteltyä elinkeinonharjoittajaa;

_ _”

Puolan oikeus

14 Siviilikoodeksista 23.4.1964 annetun lain (ustawa – Kodeks cywilny; Dz. U. 1964, nro 16) 22^1 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä siviilikoodeksi), ”kuluttajan” määritellään olevan ”luonnollinen henkilö, joka tekee elinkeinonharjoittajan kanssa oikeustoimen, joka ei suoraan liity hänen ammatti- tai liiketoimintaansa”.

15 Siviilikoodeksin 385^1 §:n 1 momentin sanamuoto on seuraava:

”Kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdot, joista ei ole erikseen neuvoteltu, eivät sido kuluttajaa, jos niissä määrätään kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista hyvän tavan vastaisesti ja jos ne loukkaavat ilmeisellä tavalla hänen etujaan (kielletyt sopimusehdot). Tämä säännös ei koske ehtoja, joissa määritetään osapuolten olennaiset velvoitteet, mukaan luettuna hinta tai vastike, jos ne on muotoiltu yksiselitteisesti.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

16 Pääasian kantajat I.S. ja K.S. ovat avioliitossa eikä heillä ole avioehtosopimusta.

17 He tekivät 28.2.2006 pääasian vastaajan edeltäjälle hakemuksen kiinnitysluotosta, jonka määrä oli 206 120 Puolan zlotya (PLN) (n. 45 800 euroa) ja joka oli indeksoitu Sveitsin frangiin (CHF). Tämä luotto oli väitetysti tarkoitettu yhtäältä kulutusluottoon, käyttötiliin ja luottokorttiin liittyvien kulutusluottojen jälleenrahoittamiseen ja toisaalta asunnon saneeraustöiden rahoittamiseen.

18 Pääasian kantajat tekivät 21.3.2006 pääasian vastaajan edeltäjän kanssa kiinnitysluottosopimuksen 198 996,73 PLN:n (n. 44 200 euroa) luotosta, joka oli indeksoitu Sveitsin frangiin; sopimuksen kesto oli 300 kuukautta. Tämän luoton ensimmäisellä erällä oli tarkoitus yhtäältä maksaa takaisin 70 000 PLN:n (n. 15 600 euroa) suuruinen luotto I.S:n johtaman yhtiön nimissä olevalle käyttötilille ja toisaalta maksaa erilaisia vakuutusmaksuja, joiden suuruudet olivat 1 216,80 PLN (n. 270 euroa), 3 979,93 PLN (n. 880 euroa) ja 3 800 PLN (n. 840 euroa). Luoton toisella erällä oli tarkoitus yhtäältä maksaa takaisin pääasian kantajien muita velkoja, joiden suuruudet olivat 9 720 PLN (n. 2 200 euroa), 7 400 PLN (n. 1 600 euroa) ja 9 000 PLN (n. 2 000 euroa), ja toisaalta rahoittaa asunnon saneeraustöitä 93 880 PLN:n (n. 20 900 euroa) edestä.

19 Sekä luottohakemuksen tekopäivänä että luottosopimuksen tekopäivänä I.S. harjoitti elinkeinotoimintaa siviiliyhtiön yhtiömiehenä ja K.S. työskenteli työsopimussuhteisesti lukkoseppänä.

20 Pääasian kantajat nostivat ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen, jossa he vaativat palauttamaan korkoineen 13 142,03 PLN:n (n. 2 900 euroa) suuruisen summan, jonka YYY. oli saanut kyseisen luottosopimuksen niiden sopimusehtojen nojalla, jotka koskevat luoton kuukausierien arvostusta ja velan määrää, sillä perusteella, että nämä ehdot ovat heidän mukaansa kohtuuttomia.

21 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että YYY. on väittänyt ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa muun muassa, että kyseessä oleva luotto myönnettiin ammatti- tai liiketoimintaan liittyvän luoton takaisinmaksua varten, joten pääasian kantajat eivät voineet vedota siviilikoodeksin 385^1 §:ssä säädettyyn oikeudelliseen suojaan.

22 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee myös, että ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 11.1.2021 pidetyssä istunnossa I.S. vahvisti, että 70 000 PLN:n (n. 15 600 euroa) suuruinen summa, joka kyseessä olevan luottosopimuksen puitteissa oli myönnetty, oli käytetty hänen ammatti- tai liiketoimintaansa liittyvällä tilillä olleen velan takaisinmaksuun ja että kyseinen tili oli lopetettu tämän takaisinmaksun jälkeen. I.S. totesi myös, että mainittu takaisinmaksu oli kyseisen sopimuksen tekemiselle asetettu edellytys.

23 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun kuluttajan käsitteen tulkinnasta tilanteessa, jossa sekamuotoisen luottosopimuksen yhteydessä osa lainasummasta eli 35 prosenttia, joka ei ole vallitseva eikä toisarvoinen osa, on käytetty toisen pääasian kantajan ammatti- tai liiketoimintaan liittyvän luoton takaisinmaksuun ja loppuosa lainasummasta eli 65 prosenttia on tarkoitettu muuhun kuin ammatti- tai liiketoimintaan liittyvään käyttöön. Kyseinen tuomioistuin pohtii lähinnä, voidaanko kuluttajan käsitteen tulkintaa, joka perustuu tuomioistuinten toimivaltaa kuluttajasopimusten alalla koskeviin sääntöihin ja joka on omaksuttu 20.1.2005 annetussa tuomiossa Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32; jäljempänä tuomio Gruber), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että jotta henkilöllä, joka on tehnyt sellaista hyödykettä koskevan sopimuksen, jota käytetään osittain hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvään tarkoitukseen ja osittain ei, olisi mahdollisuus vedota näihin toimivaltamääräyksiin, ammattiin tai elinkeinotoimintaan liittyvän tarkoituksen on oltava toisarvoinen siten, että sitä on pidettävä vähäpätöisenä tarkasteltaessa kyseessä olevaa toimea kokonaisuudessaan, soveltaa analogisesti direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun kuluttajan käsitteen tulkintaan.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa tältä osin, että direktiivin 2011/83 johdanto-osan 17 perustelukappaleesta ja asetuksen N:o 524/2013 johdanto-osan 13 perustelukappaleesta ilmenee, että kuluttajan käsitteen määrittelemiseksi silloin, kun kyseessä ovat kahta päämäärää palvelevat sopimukset, jotka on tehty tarkoituksissa, jotka kuuluvat asianomaisen ammatti- tai liiketoimintaan vain osittain, ammatti- tai liiketoimintaan liittyvän tarkoituksen on oltava niin vähäinen, ettei se ole vallitseva kyseisessä sopimuskokonaisuudessa.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii lisäksi, mitkä arviointiperusteet tällaisessa määritelmässä on otettava huomioon. Se haluaa erityisesti tietää, ovatko ne seikat, että pääasian kantajista vain yhdellä oli ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus ja että ilman kyseessä olevan yrityksen velan takaisinmaksua kyseessä olevaa lainaa ei olisi myönnetty muuhun kuin ammatti- tai liiketoimintaan liittyvään tarkoitukseen, tältä osin merkityksellisiä perusteita.

26 Tässä tilanteessa Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Varsovan Warszawa-Wolan kaupunginosan piirioikeus, Puola) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa ja sen johdanto-osaa tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sille, että kuluttajan määritelmään sisällytetään elinkeinotoimintaa harjoittava henkilö, joka on tehnyt ulkomaan valuuttaan indeksoidun luottosopimuksen yhdessä sellaisen luotonottajan kanssa, joka ei harjoita tällaista toimintaa, kun luotto on tarkoitettu osittain toisen luotonottajan elinkeinotoimintaan liittyvään tarkoitukseen ja osittain hänen

elinkeinotoimintaansa liittymättömään tarkoitukseen, eikä vain tilanteessa, jossa elinkeinotoimintaan liittyvä tarkoitus on toisarvoinen siten, että sitä on pidettävä vähäpätöisenä tarkasteltaessa kyseessä olevaa toimea kokonaisuudessaan, eikä sillä, että elinkeinotoimintaan liittymätön tarkoitus on pääasiallinen, ole vaikutusta tässä suhteessa?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, onko direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa ja sen johdanto-osaa tulkittava siten, että säännökseen sisältyvän kuluttajan määritelmän täyttää myös henkilö, joka sopimuksen allekirjoittamishetkellä harjoitti elinkeinotoimintaa, kun toinen luotonottaja ei lainkaan harjoittanut tällaista toimintaa ja nämä henkilöt yhdessä tekivät pankin kanssa ulkomaan valuuttaan indeksoidun luottosopimuksen, jonka pääoma käytettiin osittain toisen luotonottajan elinkeinotoimintaan liittyvään tarkoitukseen ja osittain elinkeinotoimintaan liittymättömään tarkoitukseen tilanteessa, jossa elinkeinotoimintaan liittyvä tarkoitus ei ole toisarvoinen eikä sitä ole pidettävä vähäpätöisenä tarkasteltaessa kyseessä olevaa toimea kokonaisuudessaan ja elinkeinotoimintaan liittymätön tarkoitus on pääasiallinen eikä luottoa olisi ollut mahdollista myöntää siihen ilman luottopääoman käyttämistä elinkeinotoimintaan liittyvään tarkoitukseen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kuluttajan käsitteeseen kuuluu henkilö, joka on tehnyt sopimuksen luotosta, joka on tarkoitettu käytettäväksi osittain hänen ammatti- tai liiketoimintaansa liittyvään tarkoitukseen ja osittain tähän toimintaan liittymättömään tarkoitukseen, yhdessä sellaisen toisen luotonottajan kanssa, joka ei ole sopimusta tehdessään harjoittanut ammatti- tai liiketoimintaa, kun kyseisen sopimuksen ja kyseisen henkilön elinkeino- tai ammattitoiminnan välinen yhteys ei ole niin toisarvoinen, että sen merkitystä olisi pidettävä vähäpätöisenä kyseisessä sopimuskokonaisuudessa, mutta se on niin rajallinen, ettei se ole kyseisessä kokonaisuudessa vallitseva.

28 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa se on (tuomio 7.11.2019, Kanyeba ym., C-349/18–C-351/18, EU:C:2019:936, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdan sanamuodosta on todettava, että kyseisen säännöksen mukaan kuluttajalla tarkoitetaan jokaista luonnollista henkilöä, joka ei tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään harjoita ammatti- tai liiketoimintaa.

30 Näin ollen se, onko asianomainen henkilö kuluttaja, on määritettävä toiminnallisen arviointiperusteen perusteella, eli on arvioitava, perustuuko kyseessä oleva sopimussuhde muuhun kuin ammatti- ja liiketoimintaan (tuomio 27.10.2022, S. V. (Yhteisomistuksessa oleva kiinteistö), C-485/21, EU:C:2022:839, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin tuomioistuimella on lisäksi ollut tilaisuus täsmentää, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettu kuluttajan käsite on objektiivinen, eikä se riipu siitä konkreettisesta

asiantuntemuksesta, joka asianomaisella henkilöllä voi olla, tai niistä tiedoista, jotka kyseisellä henkilöllä on todellisuudessa (tuomio 21.3.2019, Pouvin ja Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdan sanamuodon perusteella ei kuitenkaan voida määrittää, voidaanko henkilöä, joka on tehnyt kahta päämäärää palvelevan sopimuksen, joka kuuluu vain osittain hänen ammatti- tai liiketoimintaansa, pitää kuluttajana kyseisessä direktiivissä tarkoitetulla tavalla, ja jos voidaan, niin missä tapauksissa.

32 Direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdan asiayhteydestä ja direktiivin tavoitteista on muistutettava, että kyseistä direktiiviä sovelletaan sen 1 artiklan 1 kohdasta ja 3 artiklan 1 kohdasta ilmenevin tavoin ”elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten” kohtuuttomiin ehtoihin, joista ”ei ole erikseen neuvoteltu” (tuomio 15.1.2015, Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Kuten mainitun direktiivin johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan, kohtuuttomia ehtoja koskevia yhtenäisiä sääntöjä on kyseisessä perustelukappaleessa lueteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta sovellettava ”kaikkiin – – sopimuksiin”, jotka on tehty elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan, sellaisina kuin ne on määritelty mainitun direktiivin 2 artiklan b ja c alakohdassa, välillä (tuomio 27.10.2022, S. V. (Yhteisomistuksessa oleva kiinteistö), C-485/21, EU:C:2022:839, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Direktiivissä 93/13 määritellään ne sopimukset, joihin sitä sovelletaan, näin ollen sopimuskumppanien aseman perusteella sen mukaan, harjoittavatko ne sopimusta tehdessään ammatti- tai liiketoimintaa vai eivät (tuomio 21.3.2019, Pouvin ja Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Tällainen arviointiperuste perustuu mainitulla direktiivillä toteutetun suojajärjestelmän taustalla olevaan ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (tuomio 3.9.2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 Tämän heikomman aseman takia kohtuuttomat ehdot eivät kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan sido kuluttajia. Kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (tuomio 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Lisäksi unionin tuomioistuin on jo katsonut, että laajalla tulkinnalla direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetusta käsitteestä ”kuluttaja” voidaan turvata kyseisellä direktiivillä kaikille luonnollisille henkilöille, jotka ovat elinkeinonharjoittajaan nähden heikommassa asemassa, annettava suoja (ks. vastaavasti tuomio 21.3.2019, Pouvin ja Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, 28 kohta).

38 Näissä olosuhteissa, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 61 ja 66 kohdassa pääpiirteittäin todennut, direktiiviin 93/13 sisältyvien säännösten pakottavuus ja niihin liittyvät erityiset kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset edellyttävät, että etusijalle on asetettava kyseisen direktiivin 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun kuluttajan käsitteen laaja tulkinta direktiivin tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi.

39 Näin ollen on niin, että vaikka direktiivin 93/13 säännöksiä sovelletaan lähtökohtaisesti vain silloin, kun kyseessä olevan sopimuksen kohteena on tavara tai palvelu, joka on tarkoitettu käytettäväksi muuhun kuin ammatti- tai liiketoimintaan, luonnollinen henkilö, joka tekee sopimuksen tavarasta tai palvelusta, joka on tarkoitettu osittain hänen ammatti- tai liiketoimintaansa liittyvään käyttöön ja joka on siis vain osittain tähän toimintaan liittymätön, voidaan tietyissä tilanteissa katsoa kyseisen direktiivin 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetuksi kuluttajaksi ja häneen voidaan näin ollen soveltaa kyseisellä direktiivillä myönnettyä suojaa.

40 Euroopan unionin lainsäätäjän kuluttajasopimusten alalla tavoittelemien päämäärien saavuttamisen sekä unionin oikeuden johdonmukaisuuden varmistamiseksi on erityisesti otettava huomioon muihin unionin oikeuden säädöksiin sisältyvä kuluttajan käsite (ks. vastaavasti tuomio 5.12.2013, Vapenik, C-508/12, EU:C:2013:790, 25 kohta).

41 Kuten pääasian kantajat, Puolan hallitus ja Euroopan komissio ovat kirjallisissa huomautuksissaan korostaneet, direktiivi 2011/83 on tältä osin erityisen merkityksellinen.

42 Sen seikan lisäksi, että direktiivin 93/13 2 artiklassa ja direktiivin 2011/83 2 artiklassa olevat kuluttajan käsitteen määritelmät vastaavat suurelta osin toisiaan, jälkimmäisellä direktiivillä on sama päämäärä kuin direktiivillä 93/13. Direktiivi 2011/83 koskee nimittäin elinkeinonharjoittajien kanssa tehtyjä sopimuksia koskevia kuluttajien oikeuksia ja sen tavoitteena on korkeatasoisen kuluttajansuojan varmistaminen takaamalla tietojen antaminen kuluttajille ja heidän turvallisuutensa oikeustoimissa elinkeinonharjoittajien kanssa (ks. vastaavasti määräys 15.4.2021, MiGame, C-594/20, EU:C:2021:309, 28 kohta).

43 Kuten julkisasiamies on lisäksi korostanut ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa, direktiivi 2011/83 liittyy läheisesti direktiiviin 93/13, koska ensin mainitulla on muutettu jälkimmäistä ja koska molempia voidaan soveltaa samaan sopimukseen edellyttäen, että kyseinen sopimus kuuluu samanaikaisesti niiden kummankin aineelliseen soveltamisalaan. Lisäksi unionin lainsäätäjä on hiljattain vahvistanut tätä yhteyttä antaessaan neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 98/6/EY, 2005/29/EY sekä 2011/83/EU muuttamisesta unionin kuluttajansuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan parantamisen ja nykyaikaistamisen osalta 27.11.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/2161 (EUVL 2019, L 328, s. 7).

44 Näissä olosuhteissa direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdan tulkitsemiseksi on otettava huomioon direktiivin 2011/83 johdanto-osan 17 perustelukappale, jossa selvennetään unionin lainsäätäjän tahtoa kuluttajan käsitteen määrittelemisen osalta silloin, kun on kyse kahta päämäärää palvelevista sopimuksista, ja josta ilmenee, että kun sopimus on tehty tarkoituksessa, joka liittyy vain osittain asianomaisen ammatti- tai liiketoimintaan, ja kun ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva sopimuskokonaisuudessa, kyseistä henkilöä on myös pidettävä kuluttajana.

45 Sitä, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa on aiheellista tulkita direktiivin 2011/83 johdanto-osan 17 perustelukappaleen valossa, tukevat direktiivin 2013/11 johdanto-osan 18 perustelukappale ja asetuksen N:o 524/2013 johdanto-osan 13 perustelukappale, joihin sisältyy sama täsmennys kuluttajan käsitteen määritelmän osalta silloin, kun on kyse kahta päämäärää palvelevista sopimuksista. Vaikka direktiivi 2013/11 ja asetus N:o 524/2013 koskevat kuluttajariitojen ratkaisemista ja näin ollen muita kysymyksiä kuin niitä, joita säännellään direktiiveillä 93/13 ja 2011/83 kuluttajansuojan osalta, mainitut perustelukappaleet osoittavat, että unionin lainsäätäjä on päättänyt antaa tälle määritelmälle horisontaalisen merkityksen.

46 Siltä osin kuin kyseiset perustelukappaleet sisältyvät pääasian tosiseikkojen jälkeen annettuihin lainsäädäntötoimiin, riittää, kun muistutetaan, että – kuten tämän tuomion 38 kohdassa todetaan – direktiiviin 93/13 sisältyvien säännösten pakottavuus ja niihin liittyvät erityiset kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset edellyttävät, että etusijalle on asetettava kyseisen direktiivin 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun kuluttajan käsitteen laaja tulkinta direktiivin tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi. Näin ollen direktiivin 93/13 teleologinen tulkinta puoltaa unionin lainsäätäjän kyseisissä perustelukappaleissa selventämää lähestymistapaa, jonka mukaan henkilöä, joka on tehnyt sopimuksen ammatti- tai liiketoimintaansa osittain liittyvässä tarkoituksessa, on pidettävä kuluttajana, jos ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva kyseisessä sopimuskokonaisuudessa.

47 Kuluttajan käsitteen tulkinta, jonka unionin tuomioistuin on omaksunut tuomion Gruber 31 ja 45 kohdassa ja vahvistanut 25.1.2018 annetun tuomion Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37) 29–32 kohdassa tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 15–17 artiklan tulkinnan osalta sekä 14.2.2019 annetun tuomion Milivojević (C-630/17, EU:C:2019:123) 87–91 kohdassa tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 17–19 artiklan tulkinnan osalta, ei myöskään ole esteenä sille, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa tulkitaan direktiivin 2011/83 johdanto-osan 17 perustelukappaleen valossa.

48 Asiassa Gruber antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin nimittäin tulkitsi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna peräkkäisillä yleissopimuksilla uusien jäsenvaltioiden liittyessä kyseiseen yleissopimukseen (jäljempänä Brysselin yleissopimus), 13–15 artiklaa.

49 Kuten muun muassa mainitun tuomion 32, 33 ja 43 kohdasta ilmenee, kyseinen tuomio koski Brysselin yleissopimuksessa määrättyjen kuluttajasopimuksia koskevien sellaisten toimivaltasääntöjen tulkintaa, joilla poiketaan yleissopimuksessa määrätystä yleisestä toimivaltasäännöstä eli siitä, jonka mukaan toimivaltaisia ovat sen sopimusvaltion tuomioistuimet, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka, ja joita on tästä toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä poikkeavina toimivaltasääntöinä tulkittava suppeasti, eikä niiden voida tulkita koskevan muita kuin mainitussa yleissopimuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita.

50 Tässä erityisessä asiayhteydessä ja kun otetaan huomion myös muut kyseisessä yleissopimuksessa määrättyjen toimivaltasäännösten tulkinnassa merkitykselliset tekijät, kuten oikeusvarmuuden periaate ja vaatimus, että toimivaltainen tuomioistuin on ennakoitavissa, sekä mainitun yleissopimuksen II osaston 4 jakson määräyksillä asetettu tavoite taata riittävä kuluttajansuoja

(ks. tältä osin tuomio Gruber, 34 ja 45 kohta), unionin tuomioistuin on katsonut, että henkilöllä, joka on tehnyt sopimuksen hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa osittain liittyvää tarkoitusta varten, jolloin siis tarkoitus on vain osittain hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittymätön, ei ole oikeutta vedota Brysselin yleissopimuksen 13–15 artiklan erityisiin toimivaltamääräyksiin, jotka koskevat toimivaltaa kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa, ellei ammattiin tai elinkeinotoimintaan liittyvä tarkoitus ole toisarvoinen siten, että sitä on pidettävä vähäpätöisenä tarkasteltaessa kyseessä olevaa toimea kokonaisuudessaan (ks. tältä osin tuomio Gruber, 39 ja 54 kohta).

51 Koska direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohta ei ole säännös, jota on tulkittava suppeasti, ja kun otetaan huomioon tämän direktiivin tarkoitus, joka on kuluttajien suojaaminen kohtuuttomilta sopimusehdoilta, tuomiossa Gruber omaksuttua kuluttajan käsitteen suppeaa tulkintaa Brysselin yleissopimuksen 13–15 artiklassa määrättyjen poikkeavien toimivaltasäännösten ulottuvuuden määrittämiseksi kahta päämäärää palvelevien sopimusten tapauksissa ei voida analogisesti ulottaa direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen.

52 Hyödyllisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on myös todettava, että elinkeinonharjoittajan kanssa tehdyn luottosopimuksen puitteissa luonnollinen henkilö, joka on yhteisvelallisena, kuuluu direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun ”kuluttajan” käsitteeseen, kun hän on toiminut tarkoituksessa, joka ei liity hänen ammatti- tai liiketoimintaansa, ja hänen on, jos hän on elinkeinonharjoittajaan nähden samankaltaisessa asemassa kuin velallinen, saatava yhdessä velallisen kanssa kyseisessä direktiivissä säädetty suoja (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2015, Bucura, C-348/14, ei julkaistu, EU:C:2015:447, 35–39 kohta).

53 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen kuuluu henkilö, joka on tehnyt sopimuksen luotosta, joka on tarkoitettu käytettäväksi osittain hänen ammatti- tai liiketoimintaansa liittyvään tarkoitukseen ja osittain tähän toimintaan liittymättömään tarkoitukseen, yhdessä sellaisen toisen luotonottajan kanssa, joka ei ole sopimusta tehdessään harjoittanut ammatti- tai liiketoimintaa, kun ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva kyseisessä sopimuskokonaisuudessa.

Toinen kysymys

54 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää toisella kysymyksellään lähinnä täsmentämään arviointiperusteita, joiden avulla voidaan määrittää se, kuuluuko henkilö direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen, ja erityisesti se, onko kyseisen henkilön tekemän luottosopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus niin vähäinen, ettei se ole vallitseva kyseisessä sopimuskokonaisuudessa.

55 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on sellaista sopimusta koskeva oikeusriita, joka voi kuulua kyseisen direktiivin soveltamisalaan, on tarkistettava kaikkien todisteiden ja etenkin kyseisen sopimuksen sanamuodon perusteella, voidaanko asianomaista henkilöä pitää mainitussa direktiivissä tarkoitettuna ”kuluttajana”. Kansallisen tuomioistuimen on tämän tehdäkseen otettava huomioon kaikki käsiteltävän asian olosuhteet – ja etenkin kyseessä olevan sopimuksen kohteena olevan tavaran tai palvelun luonne –, jotka voivat osoittaa, mihin tarkoitukseen kyseinen tavara tai palvelu on hankittu (ks. vastaavasti tuomio 3.9.2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, 22 ja 23 kohta ja tuomio 21.3.2019, Pouvin ja Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, 26 kohta).

56 Sama koskee yhtäältä osittain lainanottajan ammatti- tai liiketoimintaan ja osittain muuhun kuin tähän toimintaan liittyvän luottosopimuksen osalta tehtävää arviointia kummankin osan merkityksestä kyseisessä sopimuskokonaisuudessa ja toisaalta mainitun sopimuksen vallitsevaa tarkoitusta.

57 Tältä osin lainatun pääoman jakautuminen ammatti- tai liiketoiminnan ja muun kuin ammatti- tai liiketoiminnan kesken voi muodostaa merkityksellisen määrällisen arviointiperusteen. Merkityksellisiksi voivat kuitenkin osoittautua myös muut kuin määrälliset arviointiperusteet, kuten se, että tilanteessa, jossa on useita luotonottajia, vain yksi heistä on tehnyt kyseessä olevan luottosopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvässä tarkoituksessa, tai mahdollisesti se, että luotonantaja on asettanut alun perin yksinomaan kulutustarkoituksiin tarkoitetun luoton myöntämisen edellytykseksi sen, että lainattu summa kohdennetaan osittain ammatti- tai liiketoimintaan liittyvien velkojen takaisinmaksuun.

58 Nämä arviointiperusteet eivät ole tyhjentäviä eivätkä yksinomaisia, joten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava kaikki pääasiassa kyseessä olevaan sopimukseen liittyvät olosuhteet ja arvioitava käytettävissään olevien objektiivisten todisteiden perusteella, missä määrin kyseisen sopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tai siihen liittymätön tarkoitus on vallitseva sopimuskokonaisuudessa.

59 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa on tulkittava siten, että sen määrittämiseksi, kuuluuko henkilö kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen, ja erityisesti sen ratkaisemiseksi, onko kyseisen henkilön tekemän luottosopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus niin vähäinen, ettei se ole kyseisessä sopimuskokonaisuudessa vallitseva, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki kyseiseen sopimukseen liittyvät merkitykselliset määrälliset ja laadulliset seikat, kuten muun muassa lainapääoman jakautuminen ammatti- tai liiketoiminnan ja muun kuin ammatti- tai liiketoiminnan kesken ja, jos luotonottajia on useita, se, että vain yksi heistä toimii ammatti- tai liiketoimintaan liittyvässä tarkoituksessa, tai se, että luotonantaja on asettanut kulutustarkoituksiin tarkoitetun luoton myöntämisen edellytykseksi sen, että lainattu määrä kohdennetaan osittain ammatti- tai liiketoimintaan liittyvien velkojen takaisinmaksuun.

Tämän tuomion ajallisten vaikutusten rajoittaminen

60 Pääasian vastaaja pyysi kirjallisissa huomautuksissaan lähinnä, että unionin tuomioistuin rajaa tuomionsa ajallisia vaikutuksia siinä tapauksessa, että se ei tulkitse direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettua kuluttajan käsitettä tuomion Gruber valossa. Vaatimuksensa tueksi se vetosi oikeusvarmuuden ja taannehtivuuden kiellon periaatteisiin.

61 Tästä on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuin voi ainoastaan täysin poikkeuksellisissa tapauksissa unionin oikeusjärjestykseen kuuluvaa yleistä oikeusvarmuuden periaatetta soveltaen rajoittaa kaikkien asianomaisten henkilöiden mahdollisuutta vedota sen tulkitsemaan säännökseen tai määräykseen vilpittömässä mielessä perustettujen oikeussuhteiden pätevyyden kyseenalaistamiseksi. Jotta tällaisesta rajoituksesta voidaan päättää, kahden olennaisen edellytyksen, eli asianomaisten vilpittömän mielen ja vakavien vaikeuksien uhan, on täytyttävä (tuomio 11.11.2020, DenizBank, C-287/19, EU:C:2020:897, 108 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 Tässä tapauksessa pääasian vastaaja on kuitenkin esittänyt vain yleisluonteisia väitteitä esittämättä konkreettisia ja täsmällisiä seikkoja, jotka osoittaisivat, että sen vaatimus on perusteltu näiden kahden arviointiperusteen nojalla.

63 Tämän tuomion ajallisia vaikutuksia ei siis ole syytä rajoittaa.

Oikeudenkäyntikulut

64 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 2 artiklan b alakohtaa

on tulkittava siten, että

tässä säännöksessä tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen kuuluu henkilö, joka on tehnyt sopimuksen luotosta, joka on tarkoitettu käytettäväksi osittain hänen ammatti- tai liiketoimintaansa liittyvään tarkoitukseen ja osittain tähän toimintaan liittymättömään tarkoitukseen, yhdessä sellaisen toisen luotonottajan kanssa, joka ei ole sopimusta tehdessään harjoittanut ammatti- tai liiketoimintaa, kun ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva kyseisessä sopimuskokonaisuudessa.

2) Direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa

on tulkittava siten, että

sen määrittämiseksi, kuuluuko henkilö kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen, ja erityisesti sen ratkaisemiseksi, onko kyseisen henkilön tekemän luottosopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus niin vähäinen, ettei se ole kyseisessä sopimuskokonaisuudessa vallitseva, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki kyseiseen sopimukseen liittyvät merkitykselliset määrälliset ja laadulliset seikat, kuten muun muassa lainapääoman jakautuminen ammatti- tai liiketoiminnan ja muun kuin ammatti- tai liiketoiminnan kesken ja, jos luotonottajia on useita, se, että vain yksi heistä toimii ammatti- tai liiketoimintaan liittyvässä tarkoituksessa, tai se, että luotonantaja on asettanut kulutustarkoituksiin tarkoitetun luoton myöntämisen edellytykseksi sen, että lainattu määrä kohdennetaan osittain ammatti- tai liiketoimintaan liittyvien velkojen takaisinmaksuun.

Allekirjoitukset